

POSLANECKÁ SNĚMOVNA

FINANCOVÁNÍ POLITICKÝCH STRAN

Politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.

(Čl. 5 Ústavy ČR)

HISTORICKÉ ZKUŠENOSTI

Financování politických stran je společensky velmi citlivým tématem, proto je v demokratických státech kladen velký důraz na jeho průhlednost. V celoevropském měřítku existují různé přístupy k financování politických stran. Některé státy podmiňují regulaci stranického systému příspěvky z veřejných rozpočtů (Nizozemsko, Švédsko), jiné státy k takové úpravě přistupují až pod tlakem korupčních skandálů (Itálie, Španělsko). Problémům spojeným s financováním politických stran se v průběhu devadesátých let neubráníla ani Česká republika.

V průběhu devadesátých let minulého století byla snaha podrobit hospodaření politických stran kontrole Nejvyššího kontrolního úřadu, avšak ústavní stížnost skupiny poslanců byla úspěšná a Ústavní soud ustanovení o kontrole hospodaření politických stran prostřednictvím NKÚ zrušil. Česká republika se pak vydala cestou kombinovaného systému financování politických stran. To znamená, že politické strany dostávají podporu z veřejných zdrojů, zároveň je jim však umožněno přijímat dary a příspěvky od soukromých subjektů a částečně dokonce vyvíjet ziskovou činnost.

ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ POLITICKÝCH STRAN

Příjmy politických stran lze rozdělit do tří skupin:

1. Finanční prostředky pocházející ze státního rozpočtu
2. Finanční prostředky od jiných subjektů (typicky členů, sympatizantů)
3. Finanční prostředky z činnosti stran v oblastech, kde jim to umožňuje zákon.

Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích pak vymezuje pole působnosti pro politické strany v oblasti získávání financí.

PŘÍJMY ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Základním příjmem politických stran je refundace volebních nákladů a příspěvek na činnost strany nebo hnutí. Tento model napomáhá utváření nové politické elity a vstupu politických stran do politické soutěže. **Příspěvek na úhradu volebních nákladů** je poskytován té politické straně, politickému hnutí

nebo koalici, která ve volbách získala nejméně 1,5 % z celkového počtu platných hlasů. Za každý takto odevzdaný hlas získá ze státního rozpočtu 100 Kč. Stejná konstrukce náhrady nákladů platí i pro volby do Evropského parlamentu, kde se za každý hlas vyplácí ze státního rozpočtu 30 Kč při zisku nejméně 1 % hlasů.

Nárok na stálý **příspěvek na činnost** vzniká straně a hnutí, které získaly ve volbách do Poslanecké sněmovny nejméně 3 % hlasů, činí ročně 6 000 000 Kč a za každé započaté 0,1 % hlasů získá strana dalších 200 000 Kč. Nad 5 % hlasů se příspěvek už nezvyšuje. Takováto konstrukce pomáhá malým politickým stranám, které zůstaly těsně pod zákonnou 5% hranicí vstupu do Poslanecké sněmovny, aby mohly pokračovat v činnosti.

Nárok na **příspěvek na mandát** vzniká, jestliže byl zvolen alespoň jeden poslanec, senátor, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy na kandidátní listině strany a hnutí nebo byl zvolen za stranu a hnutí na kandidátní listině koalice ve volbách do zmíněných orgánů. Příspěvek na mandát poslance nebo senátora činí ročně 900 000 Kč a na mandát člena zastupitelstva kraje a člena zastupitelstva hlavního města Prahy činí ročně 250 000 Kč. Tento příspěvek náleží po celé funkční období politické straně, za kterou byl daný zástupce zvolen.

Podle novely zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích mají politické strany od roku 2017 nárok na příspěvek ze státního rozpočtu, ze kterého je financován **politický institut**, jehož jsou politické strany zakladateli nebo členy. Politické instituty se věnují výzkumné, vzdělávací, publikační nebo kulturní činnosti.

Nárok na příspěvek na podporu činnosti politického institutu vzniká straně a hnutí, jejíž alespoň jeden poslanec byl zvolen za danou stranu a hnutí alespoň ve dvou z posledních tří po sobě jdoucích volebních období Poslanecké sněmovny včetně probíhajícího volebního období. Příspěvek na podporu činnosti politického institutu činí ročně částku rovnající se 10 % z celkové výše příspěvku na činnost, který náleží straně nebo hnutí.

FINANČNÍ PROSTŘEDKY OD JINÝCH SUBJEKTŮ

Politické strany a hnutí odpovídají za své závazky celým svým majetkem. Členové strany a hnutí za závazky strany a hnutí ani neodpovídají, ani neručí.

Politické strany nemohou přijímat od jedné fyzické nebo právnické osoby dar vyšší než 3 000 000 Kč ročně.

FINANČNÍ PROSTŘEDKY Z ČINNOSTI STRAN

Strany a hnutí nesmějí vlastním jménem podnikat. Mohou však založit obchodní společnost nebo družstvo nebo se účastnit jako společník jejich činnosti, jen tehdy, pokud je výlučným předmětem jejich činnosti:

1. provozování vydavatelství, nakladatelství, tiskáren, rozhlasového nebo televizního vysílání
2. publikační a propagační činnost
3. pořádání kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí
4. výroba a prodej předmětů propagujících program a činnost příslušné strany a hnutí.

POVINNOSTI POLITICKÝCH STRAN

Politické strany a hnutí musejí vést transparentní účty. Pouze na tyto účty smějí strany přijímat příspěvky ze státního rozpočtu a jiná bezúplatná plnění. Dohled nad hospodařením politických stran vykonává **Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí**. Úřad zveřejňuje výroční zprávy politických stran a poznatky, které z činnosti Úřadu vyplynuly při kontrole výročních zpráv.

SHRNUTÍ

- Financování politických stran v České republice je kombinované: ze státního rozpočtu a soukromých prostředků
- Základním příjmem politických stran v ČR je refundace volebních nákladů a příspěvek za získané mandáty
- Strany a hnutí mají povinnost každoročně informovat o svém hospodaření **Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí**
- V České republice je dnes aktivních 73 registrovaných politických stran a 142 politických hnutí

